

Landet lär #49 Lantbrukarnas roll för hållbar landsbyggsutveckling: Om företagande och innovation

Då då det blir dags att släppa in vår föreläsare. Jag säger välkommen till Jennie Cederholm Björklund!

Tack så mycket. Där har vi dig välkommen hit. Tackar!

Du är ju forskare inom innovations vetenskap och har skrivit en avhandling om entreprenörskap och innovation för hållbar landsbyggsutveckling. Och det är den du ska presentera för oss idag innan du sätter igång. Ni ska också säga till er tittare att jag kommer skicka ut en presentation som pdf er i eftermiddag tillsammans med länken till inspelningen av det här seminariet. Ni får som sagt gärna ställa frågor till er i chatten. Tänk på att skicka till Alperna kändis för då finns det en fråga för alla. Då sa ni om du är redo så tycker jag vi kör i gång.

Då gör vi det. Då ska jag börja med att dela.

Så där ser ni min presentation nu. Jajamensan. Bra ut.

Härligt. Så tack för att jag får komma och prata om min avhandling. Något som man har jobbat otroligt mycket med under ett antal år. Veldig intensivt och det är så kul att den kommer till nytta också i praktiken. Jag ska berätta lite om resultaten från avhandlingen, hur den växte fram under processen och hur vi som jobbar med att jobba med landsbyggsutveckling på olika sätt ska kallas för stödsystemet. Där vi som jobbar med att stötta och uppmuntra utveckling på landsbygden hur vi kan jobba på innovativa sätt. Kanske jag vill inspirera och verkligen få mig att börja tänka lite nya tankar så att den tanken hoppas jag att det här ska bli. Det är. Då ska vi bläddra.

Så här ser min avhandling ut och när man skriver en avhandling så ser jag det lite som att man bygger ett kunskaps pussel som man bygger bit efter bit i det här kunskaps pusslet. Och till slut så får man en helhetsbild av det man vill studera.

Och det jag har valt att studera är olika perspektiv på entreprenörskap i lantbruk. Jag har valt att titta både på individen och lantbrukaren själv. Ur det perspektivet på lantbruks företaget Företagsperspektiv men också på samhällets samhällsperspektiv. Därför får Sustainable Development perspektiv av entreprenörskap och kanske.

Jag har skrivit fem akademiska artiklar av detta och det är alltså fem studier som jag kommer berätta om.

Det har involverat 130 lantbrukare i den här avhandlingen och 30 aktörer eller organisationer inom det som jag kallar stödsystem. Jag vill vara tydlig med att det handlar inte bara om ekonomiskt stöd, utan det är alla vi som jobbar med om Jordbruksverket, till länsstyrelser, till rådgivningsorganisationer, LRF och så vidare. Alla vi organisationer som jobbar med att stötta och utveckla landsbygden på olika sätt.

Jag har genomfört 22 intervjuer. Många av dem har varit djupintervjuer med intervjuer flera timmar och på djupet och man kan flera på djupet om man säger lite mellan raderna och så också om 16 observationer och en observation. Det är när man sitter med på ett möte jag har studerat beslut och tankegångar. Så hur agerar man när man tar beslut och ska lösa problem? Och så i det här systemet?

Så jag suttit med på väggen och observera. Allting har spelats in, både intervjuer och observationer

och sen har jag transkriberat skrivit vända ord i vända samtal och möte och analyserat det. Så det är 78 timmar inspelad tid som jag har använt mig av i det här materialet. Väldigt, väldigt många sidor transkriptioner. Jag har haft två övergripande frågor kan man säga i avhandlingen. Dels tittar jag på vad utmanar lantbrukarna som papperslös och hur kan man ta sig an dessa utmaningar? Jag funderar på vad är det som gör? Vad är det för? Vad är det för utmaningar? De jobbar med, sitt entreprenörskap med företagsutveckling och hur tar man sig an de här? Då hade jag två studier. Den ena tittar jag på. Vad är det som hindrar lantbrukarna att de ska utveckla hållbara affärsmodeller? Så jag började med fokus på affärsmodell, innovation och det var företaget i det perspektivet jag började med. Sedan tittar jag på då. Hur arbetar lantbruket med ledning och innovation under stressade situationer?

När det då gäller affärsmän så innovation så intervjuade jag lantbrukarna med olika produktions inriktning och där alla hade utvecklat sina affärsmodeller på väldigt innovativa och framgångsrika sätt. Jag tänkte att de har i alla fall utvecklats. Vad har de för hinder under tiden? Då visar det sig att de här hindren var delade inom tre kategorier interna som finns inom en själv eller inom ens företag, externa som är utanför omvärlden, väder och vind och så vidare och kontextuell som handlar om kontexten, bygden, sammanhanget som man befinner sig

och de interna och absolut störst. Det handlar om hur man tänker tankesättet. Det påverkar väldigt mycket hur man tar sig an utmaningar som man mötersåklart och hur man agerar. Sen var det någonting i kontexten som jag inte riktigt kunde sätta fingret på då, men det var något med bygden med sammanhanget som gjorde att det uppmuntrades att de jobbade med hållbarhet och de skapar mycket värde för bygden. Men det var också ett hinder när de skulle utveckla sina företag som tog slut, som jag inte riktigt är klok och vad som gjorde så. För det var inte alls krasst ekonomiskt bra eller så där.

Och sedan visar det sig att stödsystemet, det vill säga vi som jobbademed rådgivning och allt det här runtomkring, upplevdes som ett hinder. Av samtliga av dessa som jag intervjuade här. Det var sex olika som i min första studie.

Men sen var det också så att i den här studien så berättade de i efterhand när de hade utvecklat sina företag och utveckla sina affärsmodeller. Så det här var ju lite efterhandskonstruktioner så som forskare säger mig att har du förfinat någonting här eller har du hoppat över någonting eller så? Så när 2018 kom så fick jag en super möjlighet. Det var ju såklart jättejobbigt för lantbrukarna den perioden, men jag fick en jättemöjlighet att observera och intervjua under tiden som de hade en jätte kris på gång i sina företag. Då gjorde jag min andra studie. Hur arbetar lantbrukare med ledning och innovation under så här stressade situationer som tråkiga mat? Och då visar det sig att kriser skapar nya sätt att tänka och agera. Man jobbar jättemycket med lärande och jättemycket innovation och nya tankesätt och nya grejer som man kom på. Nya samarbeten och så där. Många av dessa lantbrukare som jag intervjuade i denna studien observerade att

de hade upplevt en ännu värre torka i början på 90-talet och de andra tidigare kriser som de hade upplevt hade gjort att de hade lärt sig väldigt mycket på vägen och därför var de ännu mer proaktiva och innovativa och klarade den här krisen ganska bra. Det visar också att utmaningar uppmuntrar något som heter entreprenöriell orientering. Det är ett forskningsprojekt där man kan. Man kan mäta så här hur entreprenöriella är en individ, en företagsledare eller vad det nu är man mäter och det handlar om hur risktagande är man? Hur proaktiv är man och vilken innovationsförmåga har man? Så är man jätte risktagande, ha hög aktivitet. Man agerar och tänker framåt hela tiden och man är innovativ. Då har man hög internationell orientering. Och motsatt då man har lite av detta så har man låg. Men alla dessa utmaningar hade hög andel. Men alla de här lantbrukarna

och det visade också att om man har en utvecklad sådan härförmåga så kan man leda bättre under stressadesituationer. Men också var det så här att de saså här är ju vad lantbruk är, vad det dagliga livet man utsätts för påfrestningar. Man vet inte riktigt vad som händer. Ibland blir det, ibland blir översvämningar och det händer saker hela tiden så att man jobbar med detta ständigt som somlantbrukare. Man är väldigt entreprenöriellt som lantbrukare i Vara. Och det var också så att den nya studien var samtliga som var med här. De hade olika produktions inriktningförvisso, men alla var män, över 50 och äldre. Så jag tänkte för mig själv att de här är inte så innovativa. De har inte diversifierat sina företag. Är inte så här ute på marknaden med egna varumärken eller så, utan de ärganska traditionella lantbrukare. Så där fick jag ju en knäpp på näsan. Så var det inte. De var super entreprenöriella. Så då hade jag fått en ganska bra bildöver vad som utmanar lantbrukarnas entreprenörskap. Och hur kan man ta sig an de här utmaningarna genom att jobba med sinkriminella orientering till exempel? Då fortsatte jag med Titta, men hur kan vi då som jobba i det här stödsystemet? Hur kan vi uppmuntra entreprenörskap och hur kan vi stötta entreprenörskap i lantbruk? Och även här genomförde jag två studier

jag tittade på. Hur ser utmaningar och beteenden och ageranden ut inom stödsystemet? Då var det ju olikamöten och constellationer inom oss som jobbar med detta som jag observerade och folk som intervjuar i detta.

Och hur kan vi utveckla koncept för att möjliggöra hållbara affärsmodeller, innovation och entreprenörskap i svenskt lantbruk? Hur kan vi jobba med rådgivning eller olika koncept som vi har?

När man tittar på vårt system, hur våra utmaningar ser ut och beteenden ser ut och tankesätt. Så det är ett jätte i ett komplext system. Det är inte enkelt att roddadet här stora systemet. Det är väldigt institutionaliserat i gamla tankesätt och gamla beteenden och så vidare. Och så här har vi allt vi jobbar just nu och det är liksom det är väldigt institutionaliserat och saknar väldigt mycket samarbete

och kommunikation och strategisk ledning. Det är stora utmaningar i vårt system. Det finns liksom inte någon organisation som tar ledarskapet. Även om vi har policy och strategier uppifrån som ska styra vad vi ska jobba med så är det så att varje organisation har sin strategi och sin ledning och kanske inte alltid funkar klockrent mot de övergripande nationella strategierna. Så vi behöver ett fungerande samarbete. Vi behöver kommunicera bättre och det behöver ledas på ett bra sätt. Men vi behöver också förändra de här individuella kognition tankesättet hos oss som jobbar i detta. Många av oss har

jobbat i det här systemet jätte länge. Vi är superspecialister på våra delar och tycker att det är superviktigt och det är ju också. Men man måste tänka på ett andra perspektiv. Det finns andra sätt att se på saker och ting och vi kanske skulle samarbeta över gränserna över organisation, gränser, ämnes gränser och så vidare för att få det bästa resultatet för lantbruket. Och jag ska återkomma till denna invändning. Men vi behöver lära oss att reflektera över vilka effekter invändningen får. Jag ska förklara vad det är lite långrefram. När man då tittar på hur man kan utveckla konceptet tittar jag på någonting som inte led av praktikant. Det vore ett ledarskapsprogram. Vi skrev en ledarskapshandbok och utvecklade lantbruksrådgivare som blev coacher i detta som fick jobba med ett coachande förhållningssätt i stället för att vara rådgivare.

Och så var det då en utbildning som genomfördes med lantbruksföretagare, ungefär liknande som en lantbruks modell vi kanske har koll på. Man kan säga att det handlar om träning i ledarskap och själv ledarskap handlar om att leda sig själv, vet vad man vill i sitt liv, i sitt företag och så vidare och se till att det blir så kombinerat med coaching. Det är en mycket användbar metod. Det underlättar ledarskaps frågor. Det underlättar den kognitiva utvecklingen. Man börjar reflektera och tänka på att ifrågasätta. Ska vi göra som vi alltid har gjort eller kanske skulle göra så här och jobba med innovationsförmåga och värdeskapande? Och sedan så visar det sig att alla de här som var med i det här programmet, lantbrukarna själva. De upplever att samarbete inom stödsystemet för att vara rådgivare eller coacher för flera olika organisationer som samarbetar. Det skapar värde för lantbrukarna, för då såg man att det var inte bara en organisation som ville tjäna pengar på dem utan på att växa. Och LRF Konsult som det hette på den tiden. De jobbade tillsammans i detta och det var väldigt värdefullt för lantbrukarna. Min sista artikel. Studien hette hur entreprenörskap och lantbruk innebär att utveckling av hållbar landsbygdsbor. Här kommer den invändningen

inbäddad i en webbadress, hette det på engelska i forskningsstöd. Det handlar om att man är när man bor på landet. Speciellt lantbrukare har bott där i flera generationer, tänker lämna över till kommande generationer. Man har gamla

attityder och man har gamla sätt att kommunicera och relationer med omgivningen och så vidare så att man har. Man är väldigt inbäddad i bygden på olika sätt. Så här ska man tänka och så här ska man göra. Och så ska man inte göra i den här bygden så det är väldigt mycket som runt omkring som påverkar. Och såklart, det var ju det här jag interiktigt fattade i början, men det var något

med bygden. De gjorde ju jättemycket för bygden där samhället och bygden påverkade, men det påverkar ju företaget mycket för sådana beslut och beslut.

Varför tar ni detta beslutet? Det här är inte alls ekonomiskt fördelaktigt för er. Jag som ekonom kommer att titta på hur de utvecklar sina företag, men då tar man hänsyn till om man kan behöva det här i bygden behövs det här har vi alltid gjort så här. Eller min son. Han är utbildad bagare. Så nu blev det ju

bageri till salu på skolan som ville köpa en startade ett bageri här på gården. Man gör saker som den här skulle man inte är att man följer den ekonomiska tillväxten av maskinerna

som har inställningen att man tar hänsyn och har relation. Och den är väldigt, väldigt viktig och påverkar mycket.

Sen är det krasst så att lantbrukare betraktas som livsmedelsproducenter och naturvårdare och det gör man ju i media och forskningen och så vidare. Men lantbrukarna har väldigt många fler roller och de har andra roller som jag kommer till alldeles strax. De utmanar företagets utveckling för det är de som gör att man inte tar de här besluten som en vanlig företagare i stan. Om man jämför med en traditionell entreprenör så tar man kanske krasst den ekonomiska tillväxt beslut, men det gör man inte i företaget på samma sätt.

Och att då förstå de här rollerna som uppmuntras av inläringen. Det kan underlätta när vi ska stötta entreprenörskapet i lantbruket.

Här har vi en bild som det såg ut i media och då är det väl ganska mycket nu också och i forskningen för den delen och i samhället i övrigt och hos oss i stödsystemet. Vi tänker på lantbrukarna som har någon som håller marken öppen. Så här såg det ut för 12 år sedan och så här ser det ut. Nu håller marken öppen. Man jobbar med det här med att hålla marken öppen. Naturvårdare och livsmedelsproducenter. Men som sagt, man har två andra hållockor. Man är möjliggörare för entreprenörskap och man är samhällsvetare och det tänker vi sällan på i varken forskningen eller i samhället eller vi i stödsystemet. Här har vi ett exempel på möjliggörare för entreprenörskap. Här har vi ett antal människor som har flyttat till landet, köpt sig ett hus och de har bara på marken igen och runt om den här trädgården. På dessa startar turistföretag.

Men det är klart att turisterna kommer hit och äter i restaurangen och då tittar dessutom de fina fälten. Det är någon som sköter det. Det går knappt att gå och titta in i restaurangen. De tycker det är jättekul och pittoreskt så där. Men det är ju inte själva entreprenören som tillhandahåller allting som är runt omkring eller grusvägarna som går fram till dem eller vad det nu är. Där

finns ju lantbrukare som möjliggör för andra entreprenörer att driva sina företag och internationella i bygden. Likaså är det ju mycket skog och inom turism är det väldigt, väldigt mycket så att det faktiskt är lantbrukare som möjliggör mycket. De möjliggör också genom att hjälpa till, låna maskiner och hjälpa till om de ska grejaså få som inte den här typen av entreprenörer gör.

Och det är också så att för att inte det är inte så att alla entreprenörer som som i det här exemplet till exempel kan köpa marken eller få lov att köpa marken runtomkring. Då kanske alternativet hade varit att det hade varit en utdöende landsbygd i stället. Men nu finns det en lantbrukare som hjälper till och möjliggör för dem att kunna driva ett företag.

Här har vi några andra exempel på hur man i samhällsvetare, till exempel på skolavslutningarna, tar man för givet inne i stan och också är i på landsbygd. Att det ska finnas en traktor och vagn som ska kunna köra studenterna. Men det klart att det behöver finnas en lantbrukare som har detta eller när det skaskotta snö inne i stan också. Eller när det ska släcka bränder 2018. Jag studerade hur man jobbar i kris situationer. Då släppte ju lantbrukare, fastnade oss hemma och släppte om sin verksamhet och hjälpte till att släcka de stora skogsbränderna i stället. Vilken annan entreprenör hade gjort det? När man har kris hemma och kunnat få ihop med mat till djuren och vatten, till djuren och så vidare.

Och sedan hjälper man ju till att hålla grusvägar och annat man alla vägar och håller vägar öppna. I samhället på landsbygden så att man är väldigt, väldigt mycket samhällsvetare också. Men det ingår ju inte i det normala företagandet där man är livsmedelsproducenter där man är en man som håller landskapet öppet som vi ser. Det här är andra saker man gör.

Och inledning har jag pratat om en del. Men det finns även ett par andra begrepp inom forskningen som är ganska bra att ha koll på när man ska jobba med det som vi gör och det är svårt att översätta det svenska. På engelska Rural Entrepreneurship. Eller entreprenörskap? Beror det på olika saker i forskningen och för att se på entreprenörskap på landsbygden? Det är svårt att säga någonting annat. Landsbygd, entreprenörskap eller så. Men i forskningen är det ganska tydligt att man skiljer på det och rural entreprenörskap. Det är en typ av lantbruk som är inbäddad i bygden. Man kan inte gärna flytta sin verksamhet därifrån och man gör inte det heller för den delen. Men entreprenörskap då kan man ju vara. Det kan vara entreprenör som finns på landsbygden. Man kan ju driva en industri på landsbygden till exempel. Då är man ju på landsbygden och är en entreprenör rent krasst. Men det kan ju vara så att om det är bättre ekonomiskt att flytta, lägga ner, har flyttat till Polen och

harproduktionen där så gör man det. Man drivs inte av att utvecklabygden, man är inte inbäddad. Men båda är ju entreprenörer på landsbygden och där kan vi ju tänka till lite att det finns vissa saker som motiverar den ena och den andra och man kanske inte kan behandla dem på samma sätt när man ska jobba med att uppmuntra entreprenörskap och innovation på landsbygden.

Invändningen. Som sagt, det pratar vi om lite grann. Och sen har vi något mer med hållbarhet i lantbruket. Jag studerade hållbar landsbygdsutveckling. Hur bidrar man till hållbarhet och hållbarhet i deras företag? Och så där? Visade ju sig att lantbrukarna man tittade på tre olika sociala eller social miljömässiga hållbarhet. Tre perspektiv på hållbarhet. För dem var den sociala hållbarheten. Fast det är viktigt. Det här är det sociala som bygger på invändningen att man trivs i bygden, att barnen kan ta över och att barnbarnet kan göra det, att man håller sig väl med dem som bor i bygden och man hjälper till i föreningen. Den sociala hållbarheten är väldigt, väldigt viktig och två miljömässiga får. Man vill inte lämna över något till kommande generation som inte är bra för dem att bo i trean kom den ekonomiska hållbarheten. För dem betyder den ekonomiska hållbarheten inte att bli rik och berömd att kunna sälja sitt företag som så många andra entreprenörer, utan det handlar om att ekonomisk hållbarhet är det långsiktigt, ekonomiskt hållbart. Då kan vi lämna över med bra ekonomi till kommande generationer, men inte så att kommande generationer ska bli superrika. Det är inte det som är prio.

Så den är lite speciell så att vi kanske ska tänka på det här, att de prioriterar den sociala hållbarheten först. Och vi tror ju ofta att det är den ekonomiska hållbarhet som driver entreprenörskap.

Så. Några praktiska bidrag från avhandlingen är att den visar glappet mellan det stödet som tillhandahålls idag och det stödet som upplevs eftersom lantbrukare som hade utvecklat sina affärsmodeller var starkt kritiska till det stödet som de hade fått. Uppmaningen är helt enkelt så att det finns ett glapp i det. Vi vill ju alla vi vill i stödsystemet, vi vill ju hjälpa, vi vill ju stötta och vi gör vårt bästa. Men det kanske inte är. Det finns ju ett glapp för upplevs inte som som stöd.

Sedan är det viktigt att förstå de här mekanismerna som påverkar intemanskapet. Men det är både viktigt att förstå. För lantbrukarna och också för oss som jobbar i stödsystem så är det viktigt för dem att vara medvetna om att det är inte den ekonomiska tillväxtstrategi som driver dem, utan det är faktiskt sociala saker och inblandning och annat som driver dem. I första hand.

Så det är det här med hållbarhetsperspektiv och användningen som det är viktigt att förstå.

Och vi behöver förstå nuläget. Jag ser den här avhandlingen som är nuläget, beskrivning av entreprenörskap i lantbruk och när vi har tittat på nuläget, när vi förstår hur det är i dag, då kan vi utveckla och göra jättemycket framåt. Men vi måste vara krassa och våga säga att så här är det dag och så har vi det att utgå från. Hur kan vi utveckla? Hur kan vi jobba med och utveckla detta? Och den visar ju också som sagt hur policier som vi har som baseras på ekonomisk tillväxt, energi, hav gör hela vägen. Vi tänker ju att det är så man vill driva sitt företag, men då missar de här betydande värdena och aspekterna på landsbygden och landsbygdsutveckling.

Så vad kan vi göra själva då? Vi vill förändra detta nu och vi vill hjälpa till och vi vill hjälpa till att skapa värde så att de ska upplevas också.

Då kan vi börja med att fundera på allt vi gör och alla aktiviteter vi gör. Vad gör vi det för kunden har värde för kunden eller vem är detta värd för att vi sett till kundens nytta och värde som prio 1? Är det inte av värde för kunden? Varför gör vi det? Då kan vi fråga oss. Och att vi samarbetar över gränser. Det gäller både kompetens mässigt och organisations gränser så att vi vidgar öppna upp och tänker. Men jag är specialist på detta, men jag behöver ha import från någon som är specialist på det och då får jag en helhetsbild. Då kan vi utveckla tillsammans om inte den bästa kompetensen finns inom organisationen. Jag väljer andra organisationer så att man öppnar upp lite. Och jobbar då som rättfärdig Kina när man jobbar över olika ämnesområden och ser de olika perspektiv. Och att vi också försöker att se det här med användningen att förstå det och inte försöka ändra på det. För det är som det är, det är inte. Man har valt att ha det så här också. För att man vill bo kvar har man tänkt på landsbygden i flera generationer, så vi ska nog inte försöka ändra på dem.

Att de inte ska vara in för det är ganska svårt att göra. Men att förstå den är bra.

Och sedan att vi också integrerar forskning i vår praktiken. För det är lätt så att forskningen hamnar för sig och det blir vetenskapliga artiklar och sedan stuvats undan någonstans. Vissa delar kom ut i både praktiken och så, men inte så mycket som jag skulle önska. Det finns så otroligt mycket bra forskningsom stannar inom den akademiska världen och där får vi som jobbar i rådgivning och får vi ta ett ansvar att kontinuerligt kompetensutveckling oss och att tänka på långsiktighet och inte tänka på att den här insatsen kostar så här mycket. Den här utbildningen kostar så här mycket just nu utan tänker att det här är en

långsiktig satsning. Vi behöver göradet för att vi ska kunna sätta kundens nytta som prio 1.

Och slutligen så behöver jobba något med öppen innovation och agilt arbetssätt. Öppen innovation har man jobbat med inom medicin och så vidare med pacemaker och Losec och annat som har tagits fram genom öppen innovation. Så det är inget nytt. Men i lantbruk är det ganska nytt. Det handlar om att man jobbar tillsammans med kunder, leverantörer med konkurrenter, med andra lantbrukare, rådgivning och så ska man jobba över gränserna för att utveckla tillsammans. Och det hjälper liksom inte att man har världens bästa idé i sin organisation. Om inte jag tänker göra något åt det vill jag inte använda den idén. Är det så? Då ska jag lämna den vidare till någon annan som gör något av idén som tar ut den på marknaden, för då blir det innovation.

Och då får man sluta tänka både pekande och stupa utan då behöver man jobba över att. Men öppen innovation kräver också att man jobbar med agilt arbetssätt. Agilt kommer från agilt. Det betyder lättrorlig att man är lite flexibel, att man jobbar med orientering. Det är ju precis som att sätta kundens nytta i fokus. Man jobbar med att skapa inre motivation för de som jobbar i systemet, inte att bevaka dem eller kontrollera att man ska vara. Man ska ha inre motivationsjäl. Vi som jobbar i system ska tycka det är kul och ha ett driv att utveckla. Man ska jobba med förtroende istället för granskning. Man nämner man delegera till medarbetare att jobba och det klarar du av. Och så får du fråga om du behöver hjälp osv. Klart man får stöttning men att man jobbar med förtroende istället för att granska också det här och agila snabbanpassade för det är lätt att vi tänker sig att vi ska planera fyra år fram och tre år framåt i det här projekt. Ansökan ut så här och vi ska göra exakt detta under tre år. Och så tänker vi att omvärlden förändras, inte alls på tre år. För vad händer? Det kan vi bara titta tillbaka på ett år tillbaka hade vi ju ingen aning om hur det skulle se ut om ett år. Och så är det ju lantbrukarnas värde. Kan det ju hända saker på veckor eller dagar. Det förändras hela tiden och vi behöver hänga med det och vara lättrorliga och kanske inte ha bundit upp oss för att vi ska leverera exakt detta. Så här är några saker som vi själva kan göra. Så när jag hade pusslat ihop mina olika delar i mina olika studier så kände jag att där fick jag en helhetsbild. Mitt pussel började falla på plats jag fått ännu längre. Beskrivning av entreprenörskap i lantbruk och hur vi kan jobba med att uppmuntra och stötta det.

Jag tror att jag stannar där och släpper in lite frågor.

Jättebra. Stort tack för det! Geni! Spännande att lyssna på.

Vi har fått ganska mycket frågor faktiskt i chatten så vi betaav dem en efter en. Både Wille och Hanna undrar det härmed spridningen av landet var lantbrukarna var stationeradei dem som ingick i studien. Man kan se att det var en gräns.Från halva Sverige och neråt i södra halvan av Sverige.

Och så var också den här frågan vad alla som deltog.Men nej, det var blandat och det var åkerno och allting var blandat. Men i en studie, den metodiken var det bara med.

Jättebra. Reder vi ut det. Helena undrar.

Intressant att höra vilka delar i stödsystemet lantbrukarnamött och vilka de inte mött som de potentiellt skulle ha nytta av. Ja, det kan jag faktiskt intesvara på, så det är ju ett gigantiskt system vi jobbar i.Men det handlar det om allt från, som jag sa uppifrån departement och policys och program och så vidare, nertill rådgivning och medlemsorganisationer. Och så där.

Jättebra. Vi får se om jag kommer med någon förfrågan.

Tord gjorde allt arbete efter kronans utbrott. Nej, allt var innan koderna.Allt var innan går. Vad är det för tidsperiod du har jobbat med? Det häri Amerika? Det var precis för ett år sedan. I slutet på februariär det några år tillbaka. Så ingen Corona inblandad i din studie? Nej. Däremot tror jag vi har mycket att lära av Corona. Till övriga entreprenörer och övriga företag. Av hurlantbrukarna betedde sig och agerar och tänkte under Håkan.

Arm är jättebra med. Vi har fått en fråga från Inger Hur medvetandegöra vi kommun, företrädare och företrädare för näringslivet gällande lantbrukarnas breda och viktiga roll?

Bra fråga. Jag valde själv. Jag var så frustrerad efter detta så jag valde själv att ge mig in i kommunpolitik och numerai distriktsnivå också sedan avveckling tillbaka för att det är bedrävligt dåligt. Dålig insikt på detta.

Jag har inte något klockrent svar på det, men vi behöver prata om det. Vi behöver upplysa om det. För tänkbara på de här två vanliga rollerna som de ser i media med de som håller landskapet öppet och är livsmedelsproducenter.

Tyvärr. Det är något vi alla behöver ta till oss, kanske och bredda den bilden. Jättebra. Fortsätt gärna ställa frågor här i chatten. Ingen hade en till fråga. Har du gjort någon jämförelse mellan svenska lantbrukare och lantbrukare i andra länder via andra forskningsinsatser?

Nej, men inte direkt av denna avhandling. Men däremot har jag tittat på en väldigt bra invändning där skottarna till exempel med sinklubbkultur eller engelsmännen, men framför allt skottarna, är otroligt duktiga på den forskningen där. Där kunde jag lära väldigt mycket av det som går att i lantbrukare är att man är inbäddad i bygden som är

möjligheten och problemet. När det gäller det att man tar hänsyn och att man har relationer. Man känner varandra och man känner dennes föräldrar och farföräldrar farföräldrar. Det är väldigt inbäddat

så där är skottarna väldigt duktiga på den forskningen så de har mycket att lära. Vi tittar mycket på när det gäller landsbygd, företagande, intebara lantbruk. Nej, inte bara titta på. Skottarna är entreprenörskap, forskning i entreprenörskap, forskning. När jag började. Då räknades inte lantbrukare. De varexkluderade. Från att ta plats gavs forskningen för de ansågs inte vara internationella. Så det finns liksom ingen att jämföra med när det gäller lantbruk. Man har tänkt att de är bara förvaltare och inte entreprenörer, så de ska inte ingå här. Och det är hela forskningen i hela världen.

I dag har vi mycket att göra. Verkligen.

Vi går vidare med en fråga från Lina. Hur ser kopplingen mellan jordbrukare och forskning ut på universitet? Hur ser jordbrukare på och upplever att man kan ta del av de forskningsresultat som framställs på universiteten? Vi har ett problem mellan akademi och praktik generellt för att inom akademien så uppmuntras man ju inte att göra praktiska resultat. Man kan göra akademiska bidrag. Man ska även metod, utveckla teori, utveckla och publicera akademiska tidskrifter. Ska vi inte tro att lantbrukare läser dem eller någon annan normal människa som inte ingår i akademien läser de här akademiska tidskrifterna. Men sedan får man liksom många prata lite om det här med att man ska jobba med motivation och inte belöningsystem så att man får belöning inom akademien för att man får en pinne när man har publicerat en vetenskaplig tidskrift och sedan ska du släppa det du gör i publicering. Du får ingen belöning för att du gör nytta av dina forskningsresultat eller att du berättar om dem eller dela med dig av dem eller utbildar de som har nytta av det. Så vi har ju ett jätteproblem mellan akademi och praktik generellt och det är nog inte annorlunda än något annat. Tyvärr kommer vi, kommer vi runt det då.

Problemet akademiska systemet då? Det är ju ett världssystem, det kan inte vi i Sverige. Men det klart att man skulle i Sverige om vi vill det. Om vi har en lokal högskola i Halmstad till exempel där jag har varit så skulle jag kunna uppmuntra det. Nu får du få tid för att göra detta. Om man nu har anställd personal som

gördet eller du få medel finansiering för att göra detta. Och sällan har jag sökt stipendier och anställda för att göra populärvetenskapligt publicering som det heter att man gör en liten text om en avhandling så man kan sprida resultaten. Men det finns ju lite 25000 i de populärvetenskapliga stipendierna som det. Det finns inte så mycket för det, men det finns ju i Sverige i alla fall att vi kan jobba med det. Jättebra. Tack för det. Vi går vidare med en fråga från Tord. Har du sett några? Har du sett särskilt bra konkreta exempel på innovativa ågeranden som du kan förmedla? Och jättemånga. Speciellt under Håkan. Men jag tänker på att jag är imponerad av dem. Jag tänkte att äldre män, liksom de mer traditionella lantbrukarna, inte så innovativa, men det värmer verkligen.

Vår nya samarbete där var en av de här

männen i 65 års åldern som berättade jag med min granne. Jag behövde något verktyg. Jag kan ju inte göra själva produktionen på verktygen ut på åkern eller maskinerna. Men han behövde göra om sin maskin så att det skulle passa för hans förutsättningar. Och det var grannens smed eller grannens son var utbildad smed, byggde om och fixade så att det passade. Det var när det var en översvämningens period året innan. Sen togs det här ner till Frankrike där själva maskinen gjordes och den togs in i produktionen i Frankrike så att man produktutvecklare gjorde prototypen på landsbygden i Sverige som sedan togs in i produktion och blev en standard grej maskiner som säljs från Frankrike. Det är rätt häftigt.

Jag själva såg inte sig som några produktutvecklare eller innovatör.

När man precis jättespännande. Vi får se om vi får lite fler frågor. Vi har ett tag till på oss. Johan undrar Serdu skillnader i entreprenörsanda och tankesätt hos olika typer av lantbrukare, typ de som tagit över gårdendirekt jämfört med de som aktivt valt att komma tillbaka gårdenefter den till gården efter en annan yrkeskarriär.

Och mellan större och mindre företag, mellan arrendatorer och de som äger sin gård, mellan yngre och äldre med längre och kortare utbildning etc. En lång fråga där. Jag fick en fråga där det var flera av de intervjuade som har i min första studie där de hade utvecklats sina affärsmodeller på ett väldigt framgångsrika sätt. Det var ju flera av dem som hade haft en annan karriär. De var visserligen från gården eller från lantbruk från början, men någon hade varit modedesigner i London och New York och hade varit koncernchef för de små industrier och bott i USA i 15-20 år så de hade gjort något. De hade en annan utbildning. De hade gjort en karriär någon annanstans och jag vet att den

en av dem som hade botti USA så länge sa de att jag var svinbra och tjänade hur mycket pengar som helst. Men jag hade ju 300 hotellnätter varje år och jag kunde inte gå på mitt vanliga gym och träna. Kommer inte hanågon familj. Jag kunde inte göra sådana här saker som jag egentligen vill med mitt liv. Så det klart att de var otroligt motiverade när de kom hem och valde att ta över. De insåg att de kommit att bli rika och kända och berömda på detta, men de kommer att få ett bra liv så som de vill ha det.

Men de var ju också. De hade ju också nytta av att de hade utvecklat andra branscher och jobbat i andra de hade med sig. Ingenting är omöjligt för dem. Det finns ingen. De är inte lika inbäddade som de som har varit i lantbruket hela tiden. Så de var otroligt innovativa och hade inga gränser någonsans.

Men även som sagt, de traditionella var ju väldigt

innovativa och det är klart, om man jämför yngre och äldre så är det så att de yngre har ett driv att förändra. Många av dem vill ju förändra dem, inte göra som föräldrarna har gjort. Det var det viktigaste nästan. De har ju liksom levt på ett sätt under sin uppväxt och de visste att de fick aldrig åka på semester. De kunde inte vara mer än andra. Klasskompisar var lediga och deras föräldrar jobbar alltid på helgerna och så vidare. De sa ju det var en som var höggravid när jag intervjuade henne som hade tagit över en gård och så har jag kommit. Var mammaledig, men inte på samma sätt som andra är mammaledig. Men jag kommer igen att gå ner. Kommer att göra något bättre än vad mina föräldrar gjorde i allafall. Och jag tänker med yngre och äldre. Där går det att se någon skillnad i det här dörsamhällsansvar och det som du pratar om? Går det att se någon skillnad där? Är det de äldre som har med det ansvaret på sig att främja landsbygdsutveckling i stort? Eller gå och se någonting där?

Nej, faktiskt inte. Det trodde jag också att det skulle vara äldre för att de de hade det med sig så långt tillbaka. För lantbruket var ju en väldigt stor del av landsbygden för och inte lika stor del längre. Men de yngre är ju otroligt

engagerade och de vill göra förändring och tänker jättemycket på miljö och klimatfrågor och så där på ett annat sätt. Som som jag tror att de är otroligt engagerade i bygden. Och de är ju idrottsledare i föreningarna. De är med hembygdsmuseum med överallt och det är de äldre också för den delen där de är så engagerade.

Spännande inom några frågor tror jag. Vi haren från Sofia. Du säger att stödet faller fel. Pratar du om ekonomiskt stöd eller något annat? Så de förväntade sig sådant som de enskilda entreprenörerna faktiskt kunde ge? Var förväntningarna

rimliga? Var ska vi försöka åtgärda bristen? Förstår du frågan? Nej, inte ekonomiskt.

När jag pratar stöd så pratar jag hjälp, aktivitet och sånt som jag har jobbat rådgivningen i tio år nu. Sånt som vi har tillhandahållit och tänkt att det här är. Det här är stöd för lantbruket. Nu ska vi göra det här projektet med pengar på Jordbruksverket och så får vi finansierat och så så tror vi att då hjälper vi liksom. Men det är sånt stöd som hjälper aktiviteter som

vi som länsstyrelserna tillhandahåller som hjälp, inte ekonomiskt. Har inte tittat på själva bidragsdelen eller så.

Men vad var det vi. Såg då de förväntade sig sådant som de enskilda aktörerna kunde?

Ja, det var ju faktiskt sådana som flera som exempel på att det har att vända som det var när vi pratade rådgivning, att vi betalar gärna mer.

Ska vi citera någon. Vi betalar gärna mer för kvalitativ rådgivning och får bra kunskap, men vi får inte det från de stora organisationerna. Det är ganska trögt och det är så att många av dem hade gått över från en gård som hade lämnat och startat eget och nya samarbeten. Och någon köpte rådgivning från Danmark och så vidare. Det var liksom typ det var sättet att få hjälp på. Det var rådgivningen och det var aktiviteterna som de inte var jättenöjda med. Jättebra hoppas vi få svar på frågorna och hinna med en sista fråga från Wille. Varför har bara halva Sverige ingått?

Det var rent praktiskt att jag gjorde min avhandling i Halmstad och tog avgränsningen därifrån.

Så det blir sagt om rent fysiskt allihopa. Det har varit några digitala hjälpmedel där. Det var innan Corona.

Corona. Man har fått ett helt nytt tankesätt nu för tiden. Men däremot skadet vara väldigt intressant att göra motsvarande i norra Sverige och om det skiljer sig. Precis en tråd som vi kanske kan ta upp framöver helt enkelt. Där måste vi faktiskt runda av frågestunden.

Jättespännande. Och ni som känner att ni inte har fått svar på en fråga eller om du vill ställa en. Ni kan ju såklart höra av sig direkt till Jenny. Hennes mailadress kommer alldeles strax uppi bild och den finns också i den här presentationen som jag ska skicka uti eftermiddag. Då ser jag stort tack till dig för att du kom till oss i landet. Tack för att ni ville lyssna.